

**AZKUE BIBLIOTEKAREN INAUGURAZIO
EDO ESTRENATZEA**

Bilbo, 1992-VI-26

AZKUE BIBLIOTEKAREN ESTRENATZEA

Bilbo, 1992-VI-26

Jean Haritschelhar

euskaltzainburua

Agintari agurgarriak,
Euskaltzain kideak,
Andereak eta Jaunak

Berriz era bilduak gara Euskaltzaindiaren egoitzan ekintza aipagarri baten ospatzeko. Etxe eskaintza duela orain zazpi bat urte, etxe hartzea igazko apirilean, etxe sartzea iragan urrian, liburutegiaren estrenatzea (hala diogu iparraldean) ekainaren azken ortzirale honetan.

Zertako ote estrenatze berezi hau? Alde batetik, egoitza honetan sartu garelarik, aldatu berria zen liburutegia, ez ziren liburuak behar den bezala ezarriak, liburutegi baten apailatzeak galdatzen duelakotz arabera-ko denbora.

Bertze aldetik, erran nahi nuke Euskaltzaindiaren lana euskararen zaintzea, euskararen bultzatzea, euskararen ikertzea balinbada, ez dituela hiru xede horiek beteko ez balinbaditu eskuen artean behar diren tresnak, tresneria hori liburutegia delarik.

Egia erran, Euskaltzaindiaren liburutegia balio haundikoa da. Liburutegi publikoa da, baina ez edozein jenderentzat. Euskaltzaindiaren liburutegira etortzen dira bereziki ikerleak, euskarari edo euskal kulturari buruz lanean ari diren ikerleak.

Aldi bat baino gehiagotan, tesi epai-mahaiean naizelarik entzuten ditut —poz haundirekin naski— Euskaltzaindiaren liburutegiari egiten zaizkion laudorioak. Adibide baten emaiteko hona zer idazten duen Javier Diaz Noci-k bere doktore izaiteko tesiaren hitzaurrean:

“Tesi hau neurri haundi batetan posible izan da Euskaltzaindiko bibliotekario den Jose Antonio Arana Martijari esker; Euskaltzaindiak utzi zigun Azkue Bibliotekan dauden euskarazko aldizkari guztiak. Gainera, benetako ohore bat izan da Arana Martijaren aholkuak jaso eta bere konpainiarekin, Azkue bibliotekan eman ditugun ordu pilatan lan

egin ahal izatea. Eskertu behar ditugu baita ere haren laguntzaileak diren Nere eta Josune'.

Hitz labur honetan datza liburutegi baten kalitate haundia:

1. Ondare bat izaita, behar den bezala hornitua, egunero aberasten dena, erosketak eginez, emaitzak hartuz (eskerrak bihurtzen dizkiet emaile guztiei) trukaketak eginez bertze aldizkariekin *Euskera* agerkariari esker.

2. Ongi etorria eginez ikerle guztiei, gidatu behar baitira ez dezaten denborarik gal bere ikerketetan. Orain bertan irakurtu dudak lekukotasunak erakustera emaiten du Azkue Bibliotekan ari diren langileek osoki betetzen dutela beren eginbidea.

Liburutegi baten aberastasuna ez dago gaur egun liburuetan bakarrik. Mende honetako aintzinamenduak kontutan hartuz, ikus-entzuneko dokumentuak behar dira bildu, argazki, filma, bideo, diska, kazetak eta bertze, ahantzi gabe artxiboetako paper zaharrak, aldizkari, astekari, egunkari eta bertze.

Beti gaurkotuz, beti aberastuz, Euskaltzaindiaren liburutegiak lagunduko ditu ikasle, erakasle eta ikerleak doakion bezala. Eguneroko lana da dokumentu guztien biltzea, bakezko lana. Iragan denboretan, Umar batek erretzen zuen Alexandriako liburutegia, duela zenbait mende sura botatzen ziren liburuak "autodafé" delakoetan eta holako suak piztuak izanak dira mende honetan Alemanian eta ideologia bera bizi zuen militar batek oihu lazarri bat bota zuen: "Muera la inteligencia".

Ilunbetarik ateraiak gara eta bakean jarraikiko du Euskaltzaindiak, daukan Azkue Bibliotekari esker, duela 73 urte hasi duen euskararen eta euskal kulturaren dokumentu guztien bilketa euskal ikerketen onerako.

AZKUE BIBLIOTEKAREN HISTORIA

Bilbo, 1992-VI-26

Jose Antonio Arana Martija

Gure Erakundearen barne historia aztertu eta idatzikeran badaude bihotzeko gaiak, eta niretzat behintzat gaurko hau benetan hunkigarria da Euskaltzaindiarekin izan dudana loturarik estuena liburutegia izan baita. Azken hamalau urteotan hurbiletik zuzendu izan dudana ondarearen arlo hau nire bizitzako ardurarik iraunkorrena izan bada, pozgarriena ere izan dela aitortu behar dut eta inork esatekotan nik esan dezaket 1978.eko azaroaren 24-ean euskaltzain osoek egotzi zizkidaten lanak, ardura haundikoak baziren ere, gustura egitekoak izan direla.

Hainbat lan neketsu eta xehetasunez betea burutu ondoren, gaur zabaltzen dugu egoitza berri honetan Azkue Biblioteka. Aspaldiko asmoa eta ametsa bete da ba. Eta aspaldikoa diodanean, Euskaltzaindiaren sorrera egunetararte hitzaldi honetan noalako da, gure erakundearen hirurogeita hamabi urteko historian beti izan baita liburutegia begininitakoa. Hala agertzen da historiaren zehar, aztertu ditudan dokumentuetan, agiriak hain zuzen, hauek bait dira historia egiteko oinarri ofizialak eta fidagarriak. Ikerketa sakonagoa egiteko badaude, bai, beste dokumentu argigarriak, artxiboan dauden gutunak esate baterako. Eta bateren batek egin lezaken, eta behar bada egin beharko luken azterlana da. Baina horretarako sosegua eta astia behar direnez, nik egindako lan hau, oraingoz, onar dezazuela eskatzen dizuet.

Euskaltzaindiaren lehendabiziko karguen hautaketa Donostian egin zen, 1919.eko urriaren 7an. Azkue, Eleizalde eta Agerre izan ziren euskaltzainburu, idazkari eta diruzain hautatuak. Ez zegoen orduan buruorderik, Etxaide 1950ean izendatua izan arte. Baina karguen artean *gutunzaina* ere hautatua izan zen: Julio Urkijo hain zuzen. Kargu hori, dirudienez, artxibariarena zen, hasiera hartan liburutik ez zeukalako Akademiak. Baina gutunak eta dokumentuak zaintzetik aparte, beste beharrian bat ere nabari ikusi zuten orduko euskaltzainek, zeren eta 1920.eko urriaren 22an, RIEV aldizkarian Urkijoren laguntzailea zen Geroges Lacombe izendatu zuten "lankide gutun erosketarako". Hurrengo urteko hautaketan, Donostian 1921.eko ekainaren 28an egindakoan, Lakonbe (euskarazko

grafia horrekin) izan zen Gutunzain izendatua eta kargu horretan iraun zuen 1947an hil arte. Ordurako Azkuek Erriberako egoitzara eramana zeukan bere liburutegia eta liburu erosketetan ziharduen Lakonbek, hala nola, Bonaparteren argitarapenak, gutunak eta beste. Liburutegiaren erabilerarako araudi bat ere prestatu zuen Lakonbe jaunak 1921.eko urrian.

Gerraren zioz larria izan zen Euskaltzaindiaren egoera. Liburutegiari dagokionetik, ez zegoen erosketak egiteko dirurik, anekdota honek adierazten digunez: 1946.eko martxoaren 29an zera irakurtzen da agirian: “Federico Castro Guisasolaren liburugai bat erosteko aspaldian dirutan urri dagoela-ta, ezin oraingoz erosi leikela”. Liburu bakar bat erosteko dirurik ez zeukan erakundeak, hainbat urteren zehar liburutegia aberaste-ko aukerarik ez zuela izan argi eta garbi azaltzen zaigu.

Azkuek heriotzera eramango zuen istripua izan ondoren, 1951.eko urriaren 30ean euskaltzainek egin zuten bileran Juan Gorostiagari eman zioten euskaltzainburuaren liburutegia zaintzeko ardura. Lehenagotik zegoen liburuzain kargurako hautatua, data ez dugularik ezagutzen agirietan ez bait da agertzen. Baina Azkueren liburutegiaren emaitza ofiziala geroago etorri zen, 1953.eko apirilaren 24ean egindako bileran agertzen bait da horren berri, Gregorio Maidagan eta Jorge Villa ondorengoengandik:

“Azkuek Euskaltzaindi-etsean eukazan liburu eta paper guztien eta argitaraturiko liburu-eskubidean emoitza egiten dautse Euskaltzaindiari. Gorostiaga gutunzain izentau dan ezker, Euskaltzaindi-etsean dagozan beste liburu ta gauza guztien zerrenda zeatz eratu dagiala ta ororen ardura ta erabilera ebatzi dagiala bere erabakitzen da”.

Urte bereko irailaren 25ean egindako bileran agindutako lanaren errendapena egin zuen Gorostiagak “asi dala liburu zerrendea gertatzen” irakurtzen da agirian eta.

Aldaketa nabarmenak datozkigu hurrengo urtean. 1954.eko irailaren 24ean egin zen bileran Gorostiagak Ameriketara zihoala adieraztera eman zuen. Ordurako lanean hasia zen Alfonso Irigoien eta horrezaz gain bere poltsikotik laguntza ematen ere, egun bereko agirian irakurtzen bait dugu Xabier Peñak eta berak ordaindu zituztela bibliotekako muebleetan egini-ko obra batzu. Etxaide euskaltzainburu zen garai hartan, Oleaga euskaltzain osoa zen zadorlari edo idazkari eta Maidagan, euskaltzain urgazlea, diruzain. Biak izan ziren 1941ean hautatuak eta biak hil ziren 1961ean. Baina Gregorio Maidaganek bertan behera utzita zeukan kargua eta Alfonso Irigoienek betetzen zuen behin-behinean diruzain kargua 1955.eko urtarrilaren 1ean izendatua izan zenetik, liburuzainarena ere Gorostiaga joan zenetik betetzen zuelarik. Hala irakurtzen da egun hortako agirian:

“A. Irigoienek gutunzaintzan eta diruzaintzan Gorostiaga eta Maidagan jaunari lagunduz, Euskaltzaindiaren alde egiten dauzan lan neke-tsuak (aipatzen dira). Lan ori orain arte doan egin dau. Ez da egokia au.

Irigoien jaun ori Gutunzaintza, Diruzaintza, Idazkaritza eta beste Euskaltzaindi arazoetako langille izendatzea erabaki da. Ordu bete goizean (12/1) eta beste bat arratsaldean (3/4)”.

*Eusker*a agerkariaren ardura ere bazeraman Irigoienek eta 1955.eko martxoaren 29an egindako bileran “zorian-agur sutsua erakustea erabaki da”. Baina Oleaga ere gero eta bilera gutxiagotara etortzen zenez, adinagatik noski, Mitxelena izan zen Idazkari-orde izendatua 1955.eko apirilaren 25eko bileran. Beraz, 1955.etik aurrera Etxaide izan zen euskaltzainburu, Mitxelena idazkari-ordea eta Irigoien diruzain-ordea eta batera liburuzain-ordea. Baina azken ordezkatzeko honetan hiru urtez jarraitu zuen 1958.eko apirilaren 24ko bileran, Gorostiaga jauna, Ameriketatik herriratua, izan bait zen berriz liburuzain izendatua.

Azkueren liburutegia izan zela Euskaltzaindiaren bibliotekako lehen ondarea esana da, eta gerra aurrean, Lakonberen ardurapean, erositakoak gehitu zutelako ondare hori aitortu behar da. Baina Altube erbestetik Gernikara etorri zenean izan nuen berarekin egoteko parada. Pabetik ekarritako liburuak Euskaltzaindiari eskaintzea erabaki zuen, naiz eta niri ere mordo bat eman. Hala zioen Irigoienek 1958.eko maiatzaren 29ko bileran: Altubek “bere liburu mordo bat Euskaltzaindiari emon gura deusola”. Eskaintza hau azarorako burutua zen hil horretako bileran berri hau eman bait zuen Irigoienek: “Altube jaunak Euskaltzaindiari eskeñiko liburuak jaso direala”. Beste emaitza bat ere izan zen gerotxoago, 1962.eko azaroaren 30ean: “Juan Ramon Urkijok RIEVen aleak eta Julio Urkijok argitaratutako liburu batzuk” gure erakundeari eman zizkiola agertzen da bilerako agirian. Aberasten zihoan gure biblioteka, eta itxura berri bat hartzen ere. Gabriel Arestiren bidez Gineako ohol berria jarri zen Erriberako egoitzan eta izena eman ez nahi zuen emakume batek pinkia ordaindu zuen, 1962.eko urtarrilaren 26ko bileran azaldu zenez.

Eraberritze bat etorri zen 1963.eko apirilaren 5ean Jose Maria Lojendio euskaltzainburu izendatua izan zenean Donostian. Behin behineko karguak zeuden eta zuzendaritza tinko bat izendatu behar zen efikaziari begira. Urte bereko urriaren 25ean Bilbon egin zen bileran honako kargu hauentzat izendatuak izan ziren:

Idazkaria: Koldo Mitxelena
 Idazkari ordea: Alfonso Irigoien
 Diruzaina: Eusebio Erkiaga
 Liburuzaina: Lino Akesolo

Berriki euskaltzain oso hautatuak ziren azken hirurak. Baina Diruzainak eta Liburuzainak ez zuten onartu euskaltzain izendapena eta araudi berriak karguetarako euskaltzain oso izan beharra eskatzen zuenez, bete gabe geratu ziren karguak. “Bere lanak artu eztituzten bitartean langilleren bat artzea” erabaki zen 1964.eko martxoaren 20an, eta azkenean, urte

bereko azaroaren 27an honako berri hau eman zen bileran: María Angeles Alberdi, Gorozikako maistra langilezat hartua zela. Azkenean, Erkiagak eta Akesolok amore eman zuten, baina baldintzekin: Erkiagak onartzen zuen esukaltzain izendapena, baina ez zuen kargurik nahi. Akesolok ostera uko egiten zion euskaltzain izendapenari, urgazle izanez jarraituz, baina onartzen zuen liburuzain izatea. Bilera horretan, 1965.eko otsailaren 26an, Irigoien izan zen bulego-buru izendatua, soldatarekin. Nahiz eta urte pare batetan Akesolo liburutegian ibili, 1965.eko martxoaren 26an egin zen bileran erabaki zen ezin zuela karguan jarraitu urgazlea bait zen. Dena konpondu zen 1966.eko abenduaren 30ean zuzendaritza berria hautatua izan zenean:

Euskaltzainburua	Manuel Lekuona
Idazkaria	Juar San Martin
Idazkari-ordea	Alfonso Irigoien
Diruzaina	Eusebio Erkiaga
Liburuzaina - - - - -	Juan Gorostiaga

Azken hamairu urteetan ez zen buruorderik hautatu, eta bilera honek kargu hori bete zuen Jean Haritschelhar jaunak, 1988ra arte kargu horretan jarraitu zuenak, beraz hogeita bi urteren zehar, Euskaltzainburu izendatua izan arte. Gero, Luis Villasante euskaltzainburu izendatua izan zenean 1970.eko uztailaren 29an, San Martinek eta Erkiagak jarraitu zuten beraien karguetan eta 1967.eko martxotik Gorostiaga ez zenez liburutegitik agertzen Irigoien izan zen liburuzain izendatua. Azken hau ere bulegoan ez zegoenez, 1968/1969 ikasturtean Salamancara joana zeudelarik, Jose Luis Lizundia izan zen idazkari-orde kargurako izendatua 1970.eko bilera horretan.

Aspaldidanik liburutegian ibilia zen Irigoien liburuzain berriak txosten bat irakurri zuen Donostian 1971.eko urtarrilaren 29an egin zen bileran. Hala zioen:

“Irigoyen euskaltzain jaunak liburutegiaren antolakizunari buruzko txosten bat irakurri du. Euskaltzaindiaren biblioteca hornitzen duten libururik gehienak Azkue zanak utzitakoak direla, eta ez gutxi Altube zanak ere. Euskaltzaindiko bibliotekak espezializatua behar duela (izan), batez ere linguistika generala, euskal linguistika eta euskal literatura, eta gainerako liburuak horren inguru. Liburuak gureganatzeko hiru bide ditugula: beharrezkoenak erostea, zenbait errebista gurearen trukez hartuaz eta Euskal Herriko editorialei ale bana bialtzera ohituaz. Trukean, orain ere aldzkari asko hartzen direla, gehitu ahal izateko. Eta ordenamenduaren gora behera eman ditu zenbait argitasun”.

Irigoienek duela hogeita bat urte urraturiko ildotik joan da geroztik liburutegiaren ibilpidea. Baina une hartan beharrezkoa zen liburutegiaren egoera eta funtzionamendua eraberritzea. Hala ikusi zuen Euskaltzaindiak 1971.eko irailaren 24ean, liburutegia berrizatzeko kanpaina bat bultzatuz. Irigoien, Lizundia eta Astiz jaunen eskuetan utzi zen ardura hau.

Data horretatik hiru hilabetera, “liburutegia zelan ordenatzen ari denari buruz berria eman zuen” Irigoienek. Migel Angel Astiz kazetariak, *La Gaceta del Norte* egunkarian bizpahiru artikulua argitaratu zituen Euskaltzaindiaren liburutegia eraberritzeko diru laguntzak eskatuz, eta erakundeak berak, 1971.eko abenduan, *Euskaltzaindiari laguntza. Liburutegiaren arazoa* izeneko iragarkiari zabalkundea eman zion, nahi zuena lortzeko dirulaguntzak jaso zituelarik. Hauekin bideratu zen eraberritze hori, irakurle gelako mahaiak, apalategi berriak, eta abar 1972an jarriz. Deialdi horrek beste eragin bat ere izan zuen, hots, gero eta liburu gehiago erosketaz edo dohainik jasotzea. Eta ordurarte hileroko bileretan jasotako liburuen zerrenda ahoz ematen bazuen liburuzainak, gero eta gehiago zirenez hartutakoak, *Eusker*a agerkarian zerrenda argitaratzea erabaki zen. Hara 1972an kaleratu zen 1971.ekoan agertzen zen oharra:

“EGILE ETA ARGITARATZAILEEI OHARRA: Lerro hauetan 1968 eta 1969-an hartu ziren liburuen agerpena egiten dugu. EUSKERA-ren ondorengo zenbakietan, era berean, hartzen direnen berri emanaz jarraituko dugu. Euskaltzaindiaren liburutegia euskal linguistika eta euskal literaturaren biblioteka berezia izan dadila nahi genuke, nahiz eta euskal kulturaren beste sail batzuk ere ontzat hartu. Baina, ahalik eta osatuena izateko, zuen laguntza behar dugu eta argitara ematen duzuten liburuetatik bidali ale bat bederen. Eskertuko dizuegu guztion den Euskaltzaindiko biblioteka aberasten laguntzearen, eta sail honen bidez irakurleai ezagutzera emango diogu, zuen liburuaren zabalkunderako. Aldez aurretik eskerrikasko.”

Eta liburuzainetik aparte, beste euskaltzain batzuk ere bibliotekarekin arduratzen hasi ziren. Gogoan daukagu Nikolas Alzola Deustuko lasalletarren komentura etorri zenean liburuen fitxak egiten ari izan zela, eta estima handiarekin gordetzen ditugu artxiboan harek egindakoak. Juan San Martin idazkariak ere, 1973.eko otsailaren 23ko bileran txosten bat irakurri zuen honako gai honetaz: “Euskal Kulturaren inguruko hementekaren hornitzeaz”, bere ustez hartu behar ziren hamairu aldizkariaren tituluak eta helbideak eman zituelarik. Hartzen ziren liburuen kopurua goraka zihoan eta liburuzainak hilerok ahoz ematen zuen jasotako zerrenda, nahiz eta agirian zerrenda agertu ez, urtearen azkenean baizik. Baina agirietan azaltzen zen liburuzainak bete zuela araudiak eskatzen ziona.

Une larriak etorri ziren geroztik, Erriberako etxea hondamendi egoeran —“ruinan” dio 1976.eko otsailaren 6ko agiriak— deklaratu nahi zuten eta. Hala eta guztiz ere, txosten bat irakurri zuen bilera horretan Nikolas Alzolak: argazki eta grabazioen artxiboa antolatzea eskatzen zuen Bitaño ezizeneko honek.

Egoitzaren —eta bertan zegoen liburutegiaren— egoera desagokia eta arriskutsua nabaria zen. Horregatik, 1978.eko martxoaren 31an egin zen bileran, *Bai Euskarai* kanpaina antolatzea erabaki zen. Lortuko zen diruarekin beharrian hauek bete beharko ziren: 1. Egoitza berria; 2. Bibliote-

ka eraberritzea; 3. Iker lanak bultzatu; 4. Hiztegitantza lanetan hasi; 5. Argitarapenak kaleratzen hasi. Kanpaina hori ekainean bukatu zen eta uztailaren 28ko osoen bileran bi premiazko gai hauek aukeratu ziren: 1. Euskararen Lekukoen liburuak prestatzen eta kaleratzen hastea, eta 2. Liburutegia antolatzea eta osotzea. Han nengoen ni orduan, oporraldian, edo hobe esteko langabezian, Azkueren musika paperak taiutzen. Behar zen bezalako liburutegia antolatzeko ez zegoen tokirik Erribera kaleko egoitzan, administrazioko lanak eta langileak gehitzen zihoazen neurrian txikia geratzen baitzen egoitza. Euskaltzainburuak egindako eskari bati erantzuna emanaz, 1978.eko urriaren 6an onartu zuen Bizkaiko Diputazioak administrazio bulegoetarako Arbieta kalean etxebizitza bat Euskaltzaindiari uztea. Horren berri urriaren 27an egindako bileran eman zen eta zera erabaki: “oraingo etxean liburutegi eta artxiboz¹ jarraituko” zutela.

Bilera horretan beste erabaki bat ere hartu zen: “Jose Antonio Arana Martija jauna Euskaltzaindiko liburutegia ordenatzeko eta gaurkowitzeko kontratatzea”. Beraz, 1978.eko azaroaren lehen egunetan hasi nintzen lanean, Nerea Altuna andereñoaren laguntza hurbila izan nuelarik. Administrazio bulegoak Arbieta kalera eraman ziren eta liburutegi eta artxiborako geratu zen Erriberako toki osoa. Euskaltzaindiak azaroaren 24ean egin zuen bilerarako, ene ustez egin behar ziren obren eta antolamenduen proiektua aurkeztu nuen, Alfonso Irigoien liburuzainaren bidez igorria. Aurrerantzean Euskaltzaindiaren liburutegia *Azkue Biblioteka* deitzea ere proposatzen nuen, eta orokorrean onartua izan zen nere proposamena. Hauteskunde eguna zen hura eta liburuzainari dagokionetik, ahobatez Alfonso Irigoien izan zen liburuzain hautatua, ni leu laguntzaile izendatua izan nintzelarik. Proposatutako obrak azaroan, abenduan eta 1979.eko urtarrilean buruturik (irakurle gela, barruko atea, apalategiak, artxibo itxia, bulegoa, eta abar) beste era bateko lana eta zerbitzua antolatu zen orduan. Hamar urtez jarraitu genuen elkarlanean Irigoien jaunak eta biok, 1989.eko otsailaren 24ean, Lazkaoko Barne Jardunaldietan Pello Salaburu bibliotekaria izendatua izan zen arte. Arautegiaren arabera, lanaren antolamendurako eta bibliotekaren erabilpiderako beharrezkoa zenez, 1981.eko irailaren 25eko bileran *Azkue Bibliotekaren Erregelak Berezikiak* onartuak izan ziren. Plaza Barriko egoitza berri honek eskatzen eta ematen dizkigun baldintzengatik erregelak horiek egokitu beharko ditugulakoan nago.

Erribera kalean zegoen biblioteka eta artxiboa egoitza berri honetara ekartzeko eman ditugun urratsak adieraztea luze joango litzaken gaia da. Diputazioak, Jose Maria Makua jaunaren eskutik, etxe hau 1985ean eman zigunetik, asko dira asmatu, aztertu eta aldatu ditugun proiektuak. Azkenean, ikusiko duzuen honetara heldu gara. Data historiko bat azpimarratu nahi nuke: 1991.eko irailaren 4ean hasi ginen lanean biblioteka berri honetan. Azken hamar hilabeteotan hainbat lan burutu behar izan ditugu, hala nola, Erribera kaleko egoitzan zeuden liburu eta aldizkariak

1.700 kutxetan ekarri eta apalategi berrietan taiuz kokatu, segurtasuneko aparailuak jarri, informatizazioa behingoz erabaki eta funtzionatzen ipini, fonoteka eratu eta beste hainbat xehetasun ikerlei zerbitzu modernoa eman ahal izateko. Pozik eta harro gaude benetan lortu dugunarekin. Hitzak baino adierazgarriagoak kopuruak eta datu zehatzak izaten direlakoan, hurrengo laukian, eta laburpen gisa, zera ematen dugu: 1979an hasita izan ditugun sarrerak, jasotako ondare bereziak (100 aletik gorakoak) eta antolatutako erakusketak:

Urtea	Sarrerak	Ondare bereziak	Erakusketak
1979	4.370		
1980	3.026	Jorge Villa 315	K. Etxegarai: Gernika
1981	3.627	Juan San Martin 404	
1982	12.369	Juan C. Guerra 4.875 Goñi herritik 450 Juan San Martin 429 Barkaiztegi 354 García Zabaleta 170 <i>Vida Vasca</i> artxiboa	
1983	5.378	Norbert Tauer 721 J. Rodríguez Salis 270 Juan San Martin 200	
1984	7.752	Ortiz de Vidasolo 1.463 Jose Luis Lizundia 225	Expolangues: Paris Gramatikak: Iruñea
1985	5.156		
1986	6.058	Jokin Zaitegi 270	Kartografia: Gateiz
1987	7.664	Jokin Zaitegi 1.722	Kartografia: Urduña, Gernika Iruñea, Leitza, Zarautz
1988	5.428	Alfonso Irigoien 168	Euskal liburuak: Barcelona Kartografia: Portugalete, Errenteria Euskal liburuak: Gernika
1989	7.164	Maria Paz Ziganda 2.409	
1990	5.919	Villasanteren artxiboa "La Gaceta" bilduma	Kartografia: Lizarra Mendiburu: Donostia, Gasteiz, Deustu, Andoain
1991	5.445	Jose Maria Olaizola 980	Bonaparte: London, Bilbo, Baiona
79.356			

Erosi edo dohainik jaso ditugun liburutegi batzuk eta emaile aipagarrrien izenak eman ditut. Baina ez nituzke ahaztu nahi beste emaile batzuen izenak: Angel Luis Gainza, Xabier Gereño, Xabier Kintana, Jon Irazabal, Sebastián García, Guillermo Sautua, Ignacio Ugarte, Jose Maria Satrustegi, María Fernanda de la Iglesia, Pablo García Setién eta abar. Euskal Herriko Aurrezki Kutxak eta Diputazioak ere aipatu behar dira, trukez igortzen dizkiguten liburuengatik, eta Eusko Jaurlaritzak eta Nafarroako Gobernuak ere eskerroneko aipamena merezi dute.

Eskerrik beroenak eman behar dizkiet hasieratik laguntzaile izan dudan Nerea Altunari, 1982an Bertsolari Txapelketaren bertsoen transkribapena eta gero Juan Carlos Guerraren liburutegia eta artxiboa katalogatzen hasi ginenetik lanean ari den Josune Olabarriari, eta era berri honetan, tokiz aldatzen, ondorengo taitutze lanetan eta informatizazio arazoetan laguntzeko hitzartuta dagoen Kristina Aranari.

Erakusketak prestatzeko lanari gehitu behar zaio katalogoak eta kartelak kaleratzeko izan dugun ardura eta lana. Eta historia honetan aipatu behar dela, uste dut, hainbat argitarapen paratu ditugula gure fondoan dauden liburuetatik. Ondare honetatik atera ditugu hemen inguruan duzuen erakusketarako liburuak, zuzenean edo katalogoaren bidez ikus ditzakezuenak. Ene ustez nahiko adierazgarriak dira Euskaltzaindiak Azkue Bibliotekan daukan altxor baliotsua erakusteko. Guzti hau eta bibliotekan eta artxiboan dauden milaka aleak zuen eta ikerleen zerbitzurako jartzea da inaugurazioaren une honetan gure pozik handiena. Gure lana ez dadila alperrikakoa izan da une honetan gura duguna. Eta eten gabe lanean jarraituko dugula zin egiten dizuet, jaun andreok. Mila esker denoi eta agur.

Azkue Biblioteka estrenatzean. (Egoitza, 1992, VI, 26).
 Zutik: P. Xarritton, Jon Bilbao, Iratzeder eta L. Villasante.
 Eserita: A. Irigoien, J. M. Lekuona, J. Haritschelhar euskaltzainburua, J. M. Satrustegi eta J. A. Arana Martija.

AZKUE BIBLIOTEKA

INAUGURAZIOA / INAUGURACION
1992. 6. 26

EUSKALTZAINDIA

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA
ACADÉMIE DE LA LANGUE BASQUE

ERAKUSKETA - EXPOSICION
1992. 6. 26 - 1992. 7. 10
BILBO - PLAZA BARRIA, 15

KATALOGOA

Erakusketa honekin zabaltzen dugu **Azkue Biblioteka** Euskaltzaindiaren egoitza berrian, aro berri bati hasiera emanez. Gure Erakundeak, 1.918an sortu zenetik, Bilboko Erribera kalean izan zuen egoitza eta bertan kokaturik, bulegoekin batera, biblioteka eta artxiboa. Orain, Bizkaiko Diputzioak utzitako egoitzan, Bilboko Plaza Barrian, erosoago bilduta daude zerbitzu guztiak, bai langile eta, biblioteka eta artxiboari dagokionetik, ikerleentzat ere. Jarri ditugun baliabideak, informatizazioa barne delarik, erraztasun gehiago emango die euskara, hizkuntzalaritza eta euskal kultura ikertu nahi dutenei. Eta hau da Euskal Herriaren zerbitzurako Euskaltzaindiak egiten duen apostua.

Erakusketa honetan agertzen diren liburuak eta eskuskribuak Euskaltzaindiaren ondarekoak dira. Dauzkagun ale baliotsuenekin hautapena egin dugu, kultura zabalaren eredu batzu erakutsiz. Gure asmoetan dago aurretitzean beste erakusketa batzu prestatzea, gai monografikoak erabiliz, herriari kulturaren arlo desberdinen liburuak eta beste euskarriak ikus ditzan eskainirik. Hainbat urteren zehar lortutako altxor honekin Euskaltzaindia harro sentitzen bada, herria ere, erabilgarria denetik altxor hau, pozik egotea nahiko genuke.

Fitxa bakoitzaren bigarren zenbakiak liburu edo eskuskribuaren kokapena adierazten du.

Bilbon, 1992.eko ekainak 26

Con esta exposición se inaugura en la nueva sede **Azkue Biblioteka** de Euskaltzaindia, dando comienzo a una nueva época. Nuestra Institución, desde que nació en 1.918, ha tenido su sede en la calle Ribera de Bilbao, y en ella, juntamente con sus oficinas, la biblioteca y archivo. Ahora, en la nueva sede cedida por la Diputación de Bizkaia en la Plaza Nueva de Bilbao, se sitúan todos sus servicios con más comodidad tanto para sus empleados como para los investigadores en cuanto a biblioteca y archivo se refiere. Los servicios instalados, incluida la informatización, prestarán más facilidades a quienes quieran investigar el euskara, la lingüística y la cultura vasca. Y es ésta la apuesta que hace Euskaltzaindia al servicio del País Vasco.

Todos los libros y manuscritos que se muestran en esta exposición proceden de los fondos patrimoniales de Euskaltzaindia. Se ha hecho una selección de los fondos más valiosos, exponiendo muestras de una cultura más universal. Es nuestra intención preparar en adelante otras exposiciones, con temas monográficos, ofreciendo a la vista de los interesados libros y otros soportes de distintos campos de la cultura. Si Euskaltzaindia se siente orgullosa de este tesoro reunido a lo largo de muchos años, nos agradecería que el pueblo también se sintiera satisfecho de él, en cuanto que está a su disposición.

La segunda cifra de cada ficha indica el lugar en que se sitúa cada libro o manuscrito.

Bilbao, 26 de junio de 1992

1 • 35**ABBADIE, A.Th. D'; CHAHO, J. Augustin**

Etudes grammaticales sur la Langue Euskarienne.

Paris: Arthur Bertrand, Lib., 1836

184. orr. ; 22 x 14,5 zm.

2 • 91**AILLY, Pedro d'**

Imago Mundi de Pedro D'Ailly y Juan Gersón. Estudio crítico de Juan Perez de Tudela.

Madrid: Testimonio Compañía Ed., 1990

Fac.: Imago Mundi. - Lovaina: Juan de Westfalia, 1483

3 • 90**(ALFONSO X)**

Las Siete Partidas del Sabio Rey Don Alonso el Nono, nuevamente Glosadas, por el Licenciado Gregorio Lopez.

Salamanca: Domingo de Portonariis, 1576

151 fol. + 116 fol.; 41,5 x 29 zm.

4 • 98**ANTONINUS, Archiepiscopus Florentinus**

Confessionale "Defecerunt". Titulus de restitutionibus.

Argentinae: Martinus Flach, 1492

CLXI fol. + tabula; 20 x 14 zm.

5 • 17**ARABARRA. Jaun - Goikua eta Lagi - Zarra.**

Vitoria, 1.912.I.12, n.1.

(4) orr.: 43 x 32 zm.

6 • 26**ARANA, José Ignacio**

Arte metrica bascongada ó tratado analítico de la verificación euskara.

Eskuskribua, d.g.

66 orr.; 20 x 15,5 zm.

7 • 64**ARANGUREN Y SOBRADO, Francisco de**

Demostración del sentido verdadero de las autoridades de que se vale el doctor Don Juan Antonio de Llorente ... en el Tomo I de las Noticias históricas de las tres Provincias Vascongadas, y de lo que en verdad resulta de los historiadores que cita, con respecto solamente al Muy Noble y Muy Leal Señorío de Vizcaya.

Madrid: Imp. de Vega y Compañía, 1807.

(4), 287 orr.; 20,5 x 15 zm.

8 • 106**ARANZADI, Telesforo de**

Euskalerriko perrechikuak = Setas ú hongos del Pasis Vasco. Guia para la distinción de los comestibles y venenosos. Atlas de 41 láminas cromolitografiadas.

Madrid: Lib. Ed. de Romo y Füssel, 1897.

2 orr. + 41 lam.; 17 x 25 zm.

9 • 120**ARAQUISTAIN, Juan V.**

Tradiciones Vasco Cántabras.

Tolosa: Imprenta de la Provincia, 1866

380, 1 orr.; 20 x 13 zm.

10 • 45**ARCHU, Jean - B.**

La Fontainaren, aleghia - berheziak, neurhitez franzesetik uskarara itzuliak.

La Reolen: Pasquieren moldeteghian, 1848.

313 orr.; 21 x 13 zm.

11 • 36**ARCHU, Jean - B.**

Uskara eta franzes gramatika uskalherrietako haurrentzat eguina = Grammaire basque francaise a l'usage des écoles du Pays Basque. 2. edizioea.

Baionan: Imp. Foré eta Lasserre, 1835

VIII, 211 orr.; 19 x 11 zm.

12 • 27**ARRUE (BARRENA), Gregorio**

Demostración práctica de las 206 conjugaciones del verbo bascongado, dialecto vizcaíno.

Eskuskribua, d.g.

164 orr. + 3 taula; 21,5 x 15,5 zm.

13 • 33**ASTARLOA, Pablo Pedro de**

Apología de la lengua bascongada, ó ensayo crítico filosófico de su perfección y antigüedad sobre todas las que se conocen: en respuesta a los reparos propuestos en el Diccionario Geográfico Histórico de España, Tomo Segundo, palabra Nabarra.

Madrid: Por Don Geronimo Ortega, 1803.

XXIV, 452 orr.; 20,5 x 14 zm.

14 • 79**ASTARLOA, Fr. Pedro**

Urteco Domeca gustijetaraco verbaldi icasbidecuac, ceinzubetan azalduten dan Erromaco catecismua. Eurretan aurquituco dabe Arima - zain euscaldunac, euren Elextar, edo Feligresai preducadu biar deutzen icasbidia: Baita bere Cristinau euscaldunac, cer jaquin, eta eguin biar dabeen.

Bilbon: Eusebio Larumbe, 1816

VI, 296, XLVIII orr.; 20 x 14,5

2 Tomo

15 • 81**ASTETE, Gaspar**

Cristiñau Doctrina. Aita Gaspar Astetec erderaz escribidua; eta guero D. Gabriel Menendez de Luarcac gauza asco erantzita atera ebana; Orain eusquerara biyortuta urteiten dau arguitara cerbaist gueiyagoturic. Laudiyoco Abade jaunen encarguz eta costuz.

Bilbon: Misericordiyaco etsian, Felipe Morales - en Moldateguiyan, 1828

105 orr.; 15 x 10 zm.

16 • 97**AUGUSTINUS, Sanctus**

Plurimorum Opusculorum.

Venetiis: Dionysius Bertochus, 24.3.1491.

CCCXXXVIII fol., (3) orr.; 22 x 17 zm.

17 • 109**AULNOY, (Marie Catherine) Condesa D'**

Relación que hizo de su viaje por España la señora Condesa D'Aulnoy en 1679. Primera versión castellana.

Madrid: Juan Jiménez Librero - Editor, 1891.

VIII, 264 orr.; 22,5 x 15,5 zm.

18 • 41**AZKUE, Resurrección Maria**

Euskal - Izkindea = Gramática Euskara

Bilbon: Astuiko Jose - n moldegintzan, 1891.

401 orr.; 29 x 21 zm.

19 • 10**AZKUE, Resurrección Maria**

Indice de cartas manuscritas (contenidas en este tomo) dirigidas por mi (R.M. de A.) a las citadas personas.

Eskuskribua, 1905 - 1919

183 orr. (106/115 birritan); 22 x 17 zm.

20 • 11**AZKUE, Resurrección Maria**

Música Sagrada

Eskuskribua, d.g.

78 orr.; 29,5 x 21 zm.

Euskal musikagileen lanak kopiatzeko erabili zuen Azkuek koaderno hau, eta lehen 22 orrialdetan halakoak jarri zituen. Baina geroztik 23. orrialdetik 77. enera geratzen ziren zurietan, herri kantuak biltzen hasi zen, kantaria eta tokia jarritz.

21 • 1**AZPILCUETA NAVARRO, Martin de**

Manual de Confesores y Penitentes, que contiene casi todas las dudas que en las confesiones suelen ocurrir de los pecados, absoluciones, restituciones censuras, & irregularidades. Con cinco comentarios de usuras, cambios, Symonia mental, Defensa del próximo, de Hurto notable, y irregularidad.

Valladolid: Francisco Fernandez de Cordova impresor, 1566

(16), 799 orr. + 169 orr.; 21 x 14 zm.

22 • 118**BARBIER, Jean**

Légends du Pays Basque d'après la tradition. Illustrations de P. Tillac.

Paris: Librairie Delagrave, 1931.

158, (1) orr.; 27,5 x 22 zm.

23 • 84**BARTOLOME DE SANTA TERESA (B. MADARIAGA)**

Jaungoicoaren amar aguindubeetaco lelengo bosteen Icasiquizunac. I. zatija.

Iruñean: Rada Alargunaren ateraac, 1816.

X, 270, 32 orr.; 18,5 x 14 zm.

3 Tomo

24 • 7**BAZTERRICA, Agustin**

Nueva demostración del derecho de Vergara, sobre la patria, y apellido secular de San Martín de la Ascensión y Aguirre: Refutación seria del hijo de Beasain, obra joquiseria del Padre Torrubia.

Madrid: Imp. de Manuel Fernández, 1745

(22), 431 orr.; 29,5 x 21,5 zm

25 • 16**BELARROA Y ALDAPEBEITIA, Vicente Joseph**

Yndice y Extractos de las Escrituras, y papeles pertenecientes a los Mayorazgos de Belarroat, y Aldapebeitia: desus haciendas libres, y dela que deyo Dn. Juan de Albiztegui cuyo actor actual poseedor es Vicente Joseph de Belarroat, y Aldapebeitia.

Elorrio, 1797.

Eskuskribua, 279 orr.; 32,5 x 23,5 zm.

26 • 18**BIZKAITAÑA**, Jaun - Goikua eta Lagi - zaña.

Bilbao, 1910.VII.22, 83. zb.

(4) orr.; 44 x 83 zm.

27 • 101**BOURSON, Eug.**

Les Mines de Somorrostro

Paris: Imprimerie de J. Desoer, 1878

46 orr. + 20 lam.; 24 x 15 zm.

28 • 95**BUCHER, François**

The Pamplona Bibles. A facsimile compiled from two picture Bibles with martyrologies commissioned by King Sancho el Fuerte of Navarra (1194 - 1234).

New Haven and London: Yale University Press, 1970

31 x 22,5 zm.

2 Tomo

Fac.: Amiens Manuscript Latin 108 and Hamburg Ms. 1,2, Lat. 4., 15.

29 • 74**BURGUI, Fr. Thomas de**

San Miguel de Excelsis representado como Principe Supremo de todo el Reyno de Dios en cielo, y tierra, y como protector excelso aparecido, y adorado en el Reyno de Navarra. Libro Primero.

Pamplona: En la Oficina de Josef Miguel de Ezquerro, 1774.

(Grabatua), (28), 348 orr.; 29 x 20,5 zm.

2 Tomo

30 • 108**CAMPION, Arturo**

Euskariana. Parte primera. Historia a través de la Leyenda.

Bilbao: Imp. de la Biblioteca Bascongada, Müller y Zavaleta, 1896.

228, (1) orr.; 18 x 12 zm.

31 • 39**CAMPION, Arturo**

Grámatica de los cuatro dialectos literarios de la lengua euskara.

Tolosa: Establecimiento Tipográfico de Eusebio López, Sucesor de la Viuda de Mendizabal, 1884.

795, LXXXVI, (15) orr.: 23,5 x 15 zm.

32 • 24**CARDABERAZ, Agustin**

Aita S. Ygnacioren Bicitza.

Eskuskribua, d.g.

5/32 orr.; 21 x 15 zm.

33 • 85**CARDABERAZ, Agustin**

Aita San Ignacioren egercicioen gañean afectoac, beren Egemplo, ta Dotrina-quin: edo Egercicioen Ilen Partea.

Iruñean: Libruguille Antonio Castilla - ren Echean, 1761.

392, (4) orr.; 14 x 11 zm.

34 • 30**CARDABERAZ, Agustin**

Eusqueraren Berri Onac, eta ondo esbribitceco, ondo iracurteco, ta ondo itzeguiteco erreglac.

Iruñean: Libruguille Antonio castillo - ren Echean, 1761.

63 orr.; 15 x 10,5 zm.

35 • 72**CASTILLO DE BOVADILLA, (Jerónimo)**

Política para corregidores y señores de vasallos, en tiempo de paz, y de guerra: y para Perlados en lo Espiritual, y Temporal entre Legos, Juezes de Comisión, Regidores, Abogados, y otros Oficiales públicos: y de las Jurisdicciones, Preeminencias, Residencias, y salarios dellos: y de lo tocante a las de Ordenes, y Cavalleros dellas. Primer Tomo.

Madrid: Luis Sanchez, 1597.

(8), Indice, 1.284 orr.; 30 x 20,5 zm.

36 • 102**COLLETE, Carlos**

Reconocimiento geológico del Señorío de Vizcaya.

Bilbao: Librería de Delmas e Hijo, 1848.

XIII, 159, (20) orr., mapa 21 x 13 zm.

37 • 73

CONSTITUCIONES de la Real Casa, y Monasterio de Nuestra Señora de Ronces - Valles. Aprobadas por su Magestad, y mandadas observar y cumplir por su Real Cédula de quince de Marzo del año de mil setecientos ochenta y cinco. Intimadas nuevamente para su observancia al Prior, sub - Prior, y Cabildo en virtud de otra Real Cédula de seis de Abril del año de mil setecientos noventa y uno.

Pamplona: Por Antonio Castilla, Impresor, y Librero, 1791.

271, (4) orr.; 26 x 20 zm.

38 • 5

CONSTITUCIONES Synodales antiguas, y modernas del Obispado de Calahorra y La Calzada reconocidas, reformadas, y aumentadas novísimamente por Pedro de Lepe ... en el Synodo Diocesano que celebrou en la ciudad de Logroño, en el año de mil y seiscientos y noventa y ocho.

Madrid: Antonio González de Reyes, 1700

(10), 25, 790 orr. + Indice; 30 x 22 zm.

39 • 3

CONSTITUCIONES Synodales del Obispado de Pamplona compiladas, hechas y ordenadas por Bernardo Rojas Sandoval, en el Synodo que se celebró en su Iglesia Cathedral de dicha ciudad en el mes de agosto de 1.590.

Pamplona: Thomas Porrallis, 1591.

(4), (364) orr.; 15 x 9,5 zm.

40 • 88

CHOURIO, M.

Jesus - Christoren imitacionea.

Bordelen: Guillaume Boude'Boc'Imprimatçaille, 1720.

(8), 426, (12) orr.; 15 x 9,5 zm.

41 • 103

DICCIONARIO geográfico - histórico de España por la Real Academia de la Historia. Tomo I.

Madrid: Imprenta Viuda de D. Joaquin Ibarra, 1802.

XXXIII, 515 orr.; 25 x 18 zm.

2 Tomo

42 • 80

(DUVERGIER)

Gudu Izpirituala, ceintan aurkhitzen baitire passioneen bentzutzeco eta bicioen garaitzeco moyanic hoberenac eta segurenac.

Tolosan: Joannes - Franses Robert, 1750.

355, (6) orr.; 14,5 x 9,5 zm.

43 • 31

ECHAVE, Balthasar de

Discursos de la antigüedad de la lengua cantabra Bascongada. Compuestos por Balthasar de Echave, natural de la Villa de Çumaya en la Provincia de Guipuzcoa y vecino de Mexico.

En Mexico: En la Imprenta de Henrrico Martinez, 1607.

(Madrid: M.P. José Rayón, 1874)

(22), 85 orr.; 22 x 15,5 zm.

44 • 99**ECHEVERRIA, Xavier Ignacio de**

Geometría práctica, necesaria a los peritos Agrimensores, y su exámen según la mente de esta M.N.P..

San Sebastian: Oficina de Lorenzo Joseph Riesgo, 1758.

(28), 168 orr., 7 lamina; 14,5 x 9,5 zm.

45 • 52**EGAÑA, Domingo Ignacio de**

El Guipuzcoano Instruido en las Reales Cédulas, Despachos, y Ordenes, que ha venerado su Madre Provincia: en los esmeros, con que se ha dedicado siempre al Real Servicio, en la sumisión de sus representaciones, y recursos, para la recta administración de Justicia, y conservación de su originaria Nobleza, Fueros, Esenciones, y Prerrogativas: y en las Providencias Políticas, Militares y Gobernativas, tomadas por sus Congresos Generales, Particulares, y Diputaciones, desde el año mil seiscientos noventa y seis, hasta el presente de mil setecientos y ochenta.

San Sebastian: Imp. de Lorenzo Riesgo Montero de Espinosa, 1780.

(20), 481 orr.; 38,5 x 26 zm.

46 • 110**ELCOURT, A.D'**

Au pied des Pyrénées.

Paris: Librairie L. Hachette et Cie., 1864.

214, (1) orr.; 18 x 11 zm.

47 • 51**ELIZONDO, Pablo Miguel de**

Compendio de los cinco tomos de los Annales de Navarra.

Pamplona: Pedro Joseph Ezquerro, 1732.

(14), 664 orr., Indice; 28 x 19,5 zm.

48 • 93

ENCYCLOPEDIE ou dictionnaire raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers, par une Société de Gens de Lettres, publié par M. Diderot, M. D'Alembert.

Paris: Franco Maria Ricci, 1982.

40 x 26 zm.

18 Tomo

Fac.: Paris: Briasson, David, Le Breton, Durand, 1756.

49 • 92

ENCYCLOPEDIE ou dictionnaire raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers, par une Société de Gens de Lettres. Mis en ordre & publié par M. Diderot; & quant à la Partir Mathématique, par M. D'Alembert. Nouvelle édition. Tome Vingt - Septieme.

Geneve: Pellet, Imprimeur - Libraire, 1778.

967 orr.; 26 x 19,5 zm.

50 • 21

EUSKAL - HERRIA. Journal Basque Français du Rio de la Plata.

Buenos Aires, 9.X.1.898, n. 41.

4 orr.; 63 x 45 zm.

51 • 15

EXECUTORIA a pedimento del Licenciado Sancho López de Oalora, juez de los grados de la ciudad de Sevilla y vezino della.

Granada, 20.4.1539

Eskuskribua, 104 orr.; 32,5 x 21 zm.

52 • 111**FARINELLI, Arturo**

Guillaume de Humboldt et L'Espagne avec un appendice sur Goethe et L'Espagne.

Paris: Macon, Protat Frères, Imprimeurs, 1898.

253 orr.; 23,5 x 15,5 zm.

53 • 57**(FONTECHA SALAZAR, Pedro de)**

Escudo de la más constante Fee y Lealtad del Muy Noble y Muy Leal Señorío de Vizcaya.

(Bilbao: Viuda de Zafra, 1748)

341 orr.; 29 x 20 zm.

54 • 56

EL FUERO, Privilegios, Franquezas, y Libertades de los Cavalleros hijos dalgo del Señorío de Vizcaya: Comfirmados por el Rey Don Felipe III, nuestro Señor y por los Señores Reyes sus predecesores.

Bilbao: Pedro de Huydobro, 1643.

(3), (260), (30), orr.: 30 x 20 zm.

55 • 48

FUEROS del Reyno de Navarra: desde su creación hasta su feliz unión con el de Castilla, y recopilación de las Leyes promulgadas desde dicha unión hasta el año 1.685 recopiladas y reducidas a lo sustancial, y a los títulos a que corresponden por Antonio Chaver.

Pamplona: Imp. de Martin Gregorio de Zabala, 1686.

(26), 646 orr.; 30,5 x 20 zm.

56 • 62**GARIBAY ZAMALLOA, Esteban de**

Los XL Libros d'el compendio historial de las chrónicas y-universal historia de todos los reynos de España.

Anveres: Christophoro Plantino, 1571.

(26), 559, (14) orr.; 35 x 24 zm.

4 Tomo

57 • 19

GIPUZKOAÑA. Gipuzkoa'ko Euzko Gaztediak eta Gipuzko Buru Bartzarra'ren Asterokoa.

Donostia, 1.920.V.8, 9'g. zk.

(4) orr.; 43,5 x 32 zm.

58 • 96**GUTENBERG, Johannes**

Biblia. Johannes Gensfleisch zum Gutenberg; présentation historique, transcription, traduction Jean Marie Dodu.

Paris: Berger - Levrault, 1985.

642 fol.; 40 x 29 zm.

2 Tomo

Fac: Mainz: Johannes Gensfleisch Gutenberg, 1450 - 1453.

59 • 34**HARRIET, M.M.**

Gramática escuaraz eta francesez: composatua francez hitzcunça ikhasi nahi dutenen faboretan.

Bayonan: Alarguna eta J. Fauvet Impr., 1712.

512 orr.; 16,5 x 10 zm.

60 • 61**HENAO, Gabriel de**

Averiguaciones de las antigüedades de Cantabria: enderezadas principalmente a descubrir las de Guipuzcoa, Vizcaya, y Alaba, provincias contenidas en ella, y a honor, y gloria de S. Ignacio de Loyola, nacido en la primera, y originario de las otras dos, patriarca y fundador de la Compañia de Jesus.

(Salamanca): Eugenio Antonio Garcia, 1689.

(68), 403, (13) orr.; 30 x 21 zm.

61 • 113**HERELLE, Georges**

Etudes sur le theatre basque. Le théâtre comique. Chikitoak et Koblak. Mas-carades Souletines. Tragi - Comédies de Carnaval. Sérénades Charivariques. Parades Charivariques. Farces charivariques. Illustré de vingt - huit figures documentaires et d'un air de danse noté.

Paris: Librairie Ancienne Honoré Champion. Edouard Champion, 1925.

241, (2) orr.; 24,5 x 15 zm.

62 • 42**HIRIBARREN, J. - M.**

Eskaldunac. Iberia, Cantabria, Euskal - Herriac, Eskal - Herri bakhotcha eta hari darraicona.

Bayonan: Foré eta Lasserren, Imprimerian, 1853.

238, (2) orr.; 14 x 8,5 zm.

63 • 112**HUMBOLDT, Wilhelm von**

Wilhelm von Humboldt Im Verkehr mit seinen Freunden Eine Auslese seiner Briefe. Herausgegeben von Theodor Kappstein.

Berlin: Verlegt bei Wilhelm Borngräber, (1915).

462 orr.; 19 x 14 zm.

64 • 23**ITURRIAGA, Antonio Francisco de**

Doctrine Dominicalac aterac eusquerara Dn. Antonio Francisco de Iturriaga Miraballesgo Abade Maisuec bere feligresen instrusiñoraco Dn. Juaquin Castelloten liburuetaric mille eta sorsireun eta ama seigarren urtean. Seguietan daude. Bigarren tomocoac. emen. Bigarren liburue.

Miraballes, 1816

Eskuskribua, 312 orr.; 20 x 14 zm.

65 • 12**(IZTUETA, Juan Ignacio)**

Euscaldun ancina ancinaco ta are Lendabico etorquien Dantza on iritci pozcarri gaitzic gabecoen Soñu gogoangarriac beren itz neurtu edo versoaquin.

Donostian: Ignacio Ramon Barojaren moldizteguian, 1826.

(4), 35 orr.; 32 x 24,5 zm.

66 • 14**IZTUETA, Juan Ignacio de**

Guipuzcoaco dantza gogoangarrien condaira edo historia beren soñu zar, eta itz neurtu edo versoaquin, baita berac ongui dantzatzeco iracaste edo instruccioac ere.

Donostian: Ignacio Ramon Baroja - ren moldizteguian, 1824.

(14), VI, 185 orr.; 19 x 12 zm.

67 • 105**LACOIZQUETA, José Maria de**

Catálogo de las plantas que espontáneamente crecen en el Valle de Vertizarana.

Madrid: Imp. de Fortanet, 1885

(1), 158, (1) orr.; 24 x 15 zm.

68 • 38

LARDIZABAL, Francisco Ignacio de
Gramática Vascongada.

San Sebastian: Imp. de Ignacio Ramón Baroja, 1856.

III, 52 orr.; 30 x 21 zm.

69 • 68

LARDIZABAL, Miguel de

Manifiesto que presenta a la nación el Consejero de Estado D. Miguel de Lardizabal y Uribe, uno de los cinco que compusieron el Supremo Consejo de Regencia de España e Indias. Sobre su conducta política en la noche del 24 de Setiembre de 1810.

Alicante: Nicolas Carratalá Menor y Hermanos, 1811.

99 orr.; 21 x 15 zm.

70 • 29

LARRAMENDI, Manuel

De la antigüedad, y universalidad del Bascuenze en España: de sus perfecciones y ventajas sobre otras muchas Lenguas, demostración previa al Arte, que se dará a luz desta Lengua su author M.D.L.

Salamanca: Por Antonio Joseph Villargordo, d.g.

71 • 47

LARRAMENDI, Manuel de

Diccionario trilingue del castellano, bascuence, y latin. Tomo Primero.

San Sebastián: Por Bartholomè Riesgo y Montero, 1745.

(16), CCXXIX, 430 orr.; 29 x 20 zm.

2 Tomo

72 • 28

LARRAMENDI, Manuel de

El imposible vencido. Arte de la Lengua Bascongada.

Salamanca: Por Antonio Joseph Villagordo Alcaráz, 1729

(1,34), 404 orr.; 14,5 x 10 zm.

73 • 75**LAVIEUXVILLE, P. Guillaume de**

Bayonaco Diocesaco Bi-garren Catichima, Lehenbico comunionea eguitera preparatcen diren Haurrençat.

Bayonan: P. Fauvet, 1733

(18), 467 orr.; 14,5 x 9 zm.

74 • 2**LEPE, Pedro de**

Catecismo Catholico, en el cual se contiene la explicación de los principales mysterios de nuestra santa fé catholica, y las demás cosas, que debe el christiano saber para su salvación.

Madrid: Antonio Gonçalez de Reyes, 1699.

(14), 411 orr., Indice; 20,5 x 14,5 zm.

75 • 70**LINDE, Lorenzo Roberto de la**

Discursos históricos a favor de las siempre Mui Nobles y no menos Leales Encartaciones del Infanzonango del siempre Mui Noble y Mui Leal Señorío de Vizcaya, divididos en dos tomos.

Sevilla: Imp. de las Siete Revueltas, (1742).

15 x 10 zm.

2 Tomo

76 • 8**LUZURIAGA, Juan de**

Paraninfo Celeste. Historia de la mystica zarza, milagrosa imagen, y prodigioso santuario de Aranzazu, de religiosos observantes de nuestro Serafico Padre San Francismo, en la Provincia de Guypuzcoa, de la Region, de Cantabria.

San Sebastian: Pedro de Huarte, 1690

(14), 72, 69, (15) orr.; 29 x 19,5 zm.

77 • 9**MACEDA, Miguel Joseph de**

Actas sinceras nuevamente descubiertas de los Santos Saturnino, Honesto y Fermín, apóstoles de la Antigua Vasconia, (hoy Navarra y sus vecindades), por las cuales se pone en claro el tiempo en que florecieron, y el Obispado de San Fermin.

Madrid. Imp. Real, 1798.

(8), 315 orr.; 20,5 x 15 zm.

78 • 13**MANTEROLA, José**

Cancionero Vasco. Poesías en Lengua euskara reunidas en colección, ordenadas en serie y acompañadas de traducciones castellanas, juicios críticos, noticias biográficas de los diversos autores y observaciones filológicas y gramaticales. Primera Serie (4 Tomo).

San Sebastian: Imprenta de Juan Osés, 1877- 1878.

XV, 91, (5) + VII, 88, (11) + X, 89, (7) + XIII, 92, (4), XI, (5), 7 orr.; 20 x 13 zm.

3 Serie

79 • 87**MENDIBURU, Sebastian**

Jesussen Amore - Nequeei dagozten cembait otoiz - gai.

Iruñeco: Libru - guille Antonio Castilla-ren Echean, 1760.

15 x 8,5 zm.

11 Tomo

80 • 119**MICHEL, Francisque**

Le Pays Basque. Sa population, sa Langue, ses moeurs, sa littérature et sa musique.

Paris: Librairie de Firmin Didot Frères, Fils et Cie., 1857.

547 orr.; 21 x 14 zm.

81 • 86**(MIHURA, Alex)**

Andredena Mariaren imitacionearen Jesus-Christoren imitacionearen gañean moldatua.

Bayonan: Piarres Fauvet, 1778.

300 orr.; 17 x 10,5 zm.

82 • 104**MIÑANO, Sebastian de**

Diccionario geográfico - estadístico de España y Portugal.

Madrid: Imprenta de Pierart - Peralta, 1826.

Tomo I, 2, 408 orr.; 20,5 x 15 zm.

11 Tomo

83 • 83**MOGUEL ELGUEZABAL, Juan José**

Baserritaar nequezaleentzaco escolia, edo Icasbidiac, guraso justu, ta jaquitun familia ondo azi Ebeenean exemplu, ta eracutsijetan. Emoten dau arguitara Vizcaico eusqueraan J.J.M.M.C.

Bilboon: D. Pedro Antonio Apraizen molde azquiñan, 1816.

VIII, 285 orr.; 14 x 10 zm.

84 • 78**MOGUEL URQUIZA, Juan Antonio**

Confesio ta comunioco sacramentuen gañean eracasteac edo Cembat gauzac Lagundu bear dien Confesio ta Comunioari ondo eguiñac izaiteco. Ateratzen du arguira Guiputz itzqueran Cristau euscaldunen oneraco Don Juan Antonio Moguel, ta Urquiza.

Iruñeco: Libruguille Ezquerreren Alargunaren Echean, 1800.

XVII, 255, (10) orr.; 19,5 x 13,5 zm.

85 • 25**MOGUEL (URQUIZA), Juan Antonio**

El Doctor Peru Abarca catedrático de la lengua Bascongada en la Universidad de Basarte, ó Diálogos entre un Rústico solitario bascongado, y un Barbero callejero llamado Maisu Juan obra escrita por el Pro. Dn. Juan Antonio de Moguel.

Eskuskribua, d.g.

289 orr.; 22 x 16 zm.

86 • 50**MORET, Joseph de**

Annales del Reyno de Navarra.

Pamplona: Imp. de Pascual Ibañez, 1766.

36 x 25 zm.

5 Tomo.

87 • 69**MORET, Joseph**

Empeños del valor, y bizarros Desempeños, o Sitio de Fuente-Rabia, que escribió en latin el Rmo. P. Joseph Moret. Sucedido el Año de 1638. Escrito en tres Libros Año de 1654 y traducido al castellano año de 1763. Con algunas Addiciones, y Notas por Don Manuel Silvestre de Arlegui.

(Pamplona): Oficina de Joseph Miguel de Ezquerro, 1763.

(10), 240, (32) orr.; 20 x 15 zm.

88 • 20

NAPARTARRA. Jaun - Goikoa eta Lege - Zarra.

Iruña 1.911.I.15, 2' zk.

(4) orr.; 44 x 32 zm.

89 • 59**NAVARRO DE LARRATEGUI, Antonio**

Epitome de los Señores de Vizcaya.

Turin: Empreinta de Tarin, 1620.

(10), 163 orr.; 24 x 19 zm.

90 • 55**NOMENCLATOR** de la Provincia de Guipúzcoa.

(Donostia, 1860).

146 orr.; 42,5 x 31 zm.

91 • 53

NUEVA Recopilación de los Fueros, Privilegios, buenos usos, y costumbres, Leyes y Ordenanzas de la mui Noble y mui Leal Provincia de Guipuzcoa.

Tolosa: Bernardo de Ugarte, 1696.

(48), 361, Índice, 91 orr.; 34,5 x 22 zm.

92 • 76**OCHOA DE ARIN, Joseph**

Doctrina Christianaren explicacioa Villa Franca Guipuzcoaco onetan euscaraz itceguiten dan moduan Erri Noble onen instanciaz escritu ceban beraren Vicario, eta Capellau D. Joseph Ochoa de Arinec, pueblo onetaco Aurray iracasteco.

Donostian: Pedro de Ugarte, ren Echean, 1713.

(6), 175 orr.; 15 x 10 zm.

93 • 63**OIHENART, Arnauld**

Notitia utriusque Vasconiae, tum Ibericae, tum Aquitanicae, qua praeter situm regionis et alia scitû digna, Navarrae Regum Caetararumque, in iss, insignium vetustate & dignitate familiarum stemmata ex probatis Authoribus & vetustis monumentis exhibentur.

Parisiis: Sebastiani Cramoisy Typ., 1638.

(10), 558, (18) orr.; 22 x 17,5 zm.

94 • 44**OIHENART, Arnauld**

Uskarazko zuhur - hitzac Aillande Oihanartec bildiac zoinen ondotic jiten beitera uzkaraz eghin zituen neurt-hitzac = Proverbes basques. Recueillis par Arnauld Oihenart suivis des poésies basques du même auteur. Bigarren edizioia.

Bordelen: Prosper Faye-aren moldeteghian, 1847.

LXXVI, (8), 310 orr.; 19 x 12,5 zm.

95 • 58**ORDENANZAS** de la Noble^{*} Villa de Bilbao.

Bilbao: Nicolas Sedano, 1682.

48, 15, 24 fol.; 28 x 20 zm.

96 • 67**OZAETA Y GALLAIZTEGUI, Joseph Hippolito de**

La Cantabria vindicada, y demostrada, según la extensión que tuvo en diferentes tiempos: la variedad del gobierno de los Romanos en España, y quales se llamaron Regiones: Historia de la geografia, desde su principio: guerras de los invencibles Cántabros, y valerosísimos Asturianos, según los autores Romanos solos: hazañas posteriores de los Cántabros por mar: Respuesta apologética a todos los puntos, en que se ha desdorado el ilustre nombre de las Vizcayas, desde Don Gerónimo de Zurita, Analista del Reyno de Aragón, hasta el Reverendísimo Padre Maestro Fray Enrique Florez.

Madrid: Pedro Marin, 1779

(18), 243 orr.; 21 x 15,5 zm.

97 • 22**P.A.Y.**

Eusqueraco Doctrinia. Anzuolaco verba moduan, año de 1825.

Por el Dr. P.A.Y.

Eskuskribua, 1825.

72 orr.; 22 x 15 zm.

98 • 71**PALACIOS, Antonio de**

Viva Jesús: respuesta satisfactoria del colegio de Misioneros de N.P. San Francismo de la N. Villa de Zarauz a la consulta, y dictámenes impresos por la N. Villa de Balmaseda, con ocasión de una proposición sobre bailes equivocadamente atribuida a dos Misioneros del sobre dicho Colegio en la Misión que ultimamente predicaron en la mencionada N. Villa: y de paso una disertación sobre lo lícito, o no de los bailes regulares de las Plaza, y de Saraos: añadense también algunos avisos importantes a los Señores Curas, Confesores, Alcaldes, Padres de familia, etc. para el cumplimiento más exacto de sus repectivas obligaciones.^e

Pamplona: Josef Longàs, 1791.

XXVII, 216 orr.; 215 x 16 zm.

99 • 32**PEROCHEGUI, Juan de**

Origen de la nación Bascongada y de su lengua de que han dimanado las Monarquias Española, y Francia, y la República de Venecia, que existen al presente. Segunda Edición.

Pamplona: Imprenta de los Herederos de Martínez, 1760.

(20), 105 orr.; 15 x 9 zm.

100 • 49

QUADERNO de las Leyes y agravios reparados a suplicación de los tres Estados del Reyno de Navarra, en las Cortes del año de 1.757 por la Magestad Real del Señor Rey Don Fernando II. de Navarra, y IV de Castilla, nuestro Señor. Y en su nombre por ... Manuel de Sada, y Antillon ... con acuerdo de los del Real, y Supremo Consejo, que con el asistieron en dicho año de 1.757, en las Cortes Generales, que se celebraron en la Ciudad de Pamplona, Cabeza del Reyno de Navarra.

Pamplona: Impr. de Miguel Antonio Domech, 1758.

246 orr.; 30 x 21 zm.

101 • 65**RISCO, Manuel**

España Sagrada. Tomo XXXII: La Vasconia. Tratado preliminar a las Santas Iglesias de Calahorra, y de Pamplona, en que se establecen todas las antigüedades civiles concernientes a la región de los vascones desde los tiempos primitivos hasta los Reyes primeros de Navarra.

Madrid: Imp. de Miguel Escribano, 1779.

(18), 452 orr.; 21,5 x 15 zm.

102 • 46**SALABERRY (D'IBARROLLE), M.**

Vocabulaire de mots basques bas - navarraïss, traduits en Langue française.

Bayonne: Imprimerie de veuve Lamaignère née teulières, 1856.

XVIII, 253 orr.; 16 x 10,5 zm.

103 • 4**(SANDOVAL, Prudencio de)**

Catálogo de los Obispos, que ha tenido la Santa Iglesia de Pamplona, desde el año de ochenta, que fue el primero della el Santo Martyr Fermin, su natural Ciudadano: con un breve sumario de los Reyes que en tiempo de los Obispos Reynaron en Navarra, dando Reyes varones a las demás Provincias de España. Autor de esta obrita su Obispo.

Pamplona: Nicolas de Asiayn, 1614

4(332) orr.; 28 x 20 zm.

104 • 60**SANDOVAL, Prudencio de**

Historia de la vida y hechos del Emperador Carlos V: Max. Fortissimo. Rey Catholico de España y de las Indias, Islas y tierra firme del Mar Oceano.

Pamplona: Bartholome Paris, 1634.

(26), 895, (30) orr.; 35 x 24 zm.

105 • 43**SORREGUIETA, Thomas de**

Semana Hispano - Bascongada, la única de la Europa, y la más antigua del orbe. Con dos suplementos de otros ciclos, y etimologías bascongadas.

En Pamplona: Por la Viuda e Hijo de Longas, 1804.

XI, 208 orr., 2 taula; 20 x 14,5 zm.

2 Tomo

106 • 54

La TERTURLIA DE HERNANI: a los bien intencionados, salud y pasqua florida.

(t.g., 1744)

(13) orr.; 32,5 x 22,5 zm.

107 • 6**TORRUBIA, Joseph**

El hijo de Beasain Sain Martin de la Ascensión, y Loinaz: Dissertación histórico - crítica apologética, por su patria, y naturaleza.

Madrid: Juan San Martin, 1742.

(98), 290 orr.; 20,5 x 15 zm.

108 • 114

La TRADITION au Pays Basque. Ethnographie, Folk - lore, art populaire, Histoire, Hagiographie.

Paris: Lucien Gougy, 1899.

598 orr.; 25 x 16 zm.

109 • 107**TRUEBA, Antonio de**

Cuentos de madres e hijos. Obra ilustrada con 50 grabados por Bastinos, Párys y Sadurni.

Barcelona: Librería de Juan y Antonio Bastinos, 1878.

332 orr.; 21 x 13 zm.

110 • 77**UBILLOS, Juan Antonio**

Christau Doctriñ berri - ecarlea christauari dagozcan Eguia sinis - beharrean - berria dacarrena. Jaun Claudio Fleuri Abadeac arguitara atera zuanetic Fray Juan Antonio Ubillos - coac Eusquerara itzulia.

Tolosan: Libruguille Francismo de la Lama-ren Echean, 1785.

224, (6) orr.; 14,5 x 10 zm.

111 • 82**URIARTE, José Antonio de**

Marijaren Illa edo Maijatzeko Illa: Ama Doncella guztiz garbijaren icenian ondo igaroteco, ceñetan imiñi dituzan vizcaico euzqueran, Fr. Jose Antonio de Uriarte.

Bilbon: Delmas, eta semiaren echian, 1850.

127, (3) orr.; 15 x 10,5 zm.

112 • 89**URTE, Pierre D'**

Anecdota Oxoniensia: The earliest translation of the Old Testament into the Basque Language (a fragment).

Oxford: Edited by Lewelyn Thomas, M.A., Claredon Press, 1894.

XXVII, 163 orr.; 21,5 x 19,5 zm.

113 • 37**URTE, Pierre D'**

Grammaire Cantabrique basque. Publié pour la première fois par Wentworth Webster .. aux frais de M. Antoine d' Abbadie.

Bagnères - de - Bigorre: Imp. de Bérot, 1900.

VIII, 568 orr.; 25 x 17 zm.

114 • 116**VALOIS, Marguerite de**

L' Heptaméron. Contes de la Reine de Navarre.

Paris: E. Dentu, Editeur, 1883.

XXIV, 308 orr.; 16 x 10 zm.

115 • 94**VIDAL DE CANELAS, Obispo de Huesca**

Vidal Mayor. Estudios por Antonio Ubieto Arteta ...(et al.).

Madrid: R. Diaz Casariego, D.L. 1989.

37 x 24 zm.

2 Tomo

Fac.: Manuscrito de 1247, J. Paul Getty Museum.

116 • 117**WEBSTER, Wentworth**

Basque Legends: Collected, Chiefly in the Labourd. With an essay on the basque language, by M. Julien Vinson.

London: Griffith and Farran, Successors to Newberry and Harris, 1877.

XVI, 233 orr.; 21,5 x 14 zm.

117 • 115**(ZAMACOLA, Juan Antonio) DON PRECISO**

Colección de las mejores coplas de seguidillas tiranas y polos que se han compuesto para cantar a la guitarra. Por Don Preciso.

(Madrid, 1799)

310 orr.; 14,5 x 8 zm.

2 Tomo

118 • 66**ZAMACOLA, Juan Antonio de**

Historia de las Naciones Bascas de una y otra parte del Pirineo Septentrional y Costas del Mar Cantábrico, desde sus primeros pobladores hasta nuestros días; con la descripción, carácter, fueros, usos, costumbres y leyes de cada uno de los estados Bascos que hoy existen.

Auch: Imp. de la viuda de Duprat, 1818.

18, XXI, 276 orr.; 21 x 13,5 zm.

119 • 40**ZAVALA, Juan Mateo de**

El verbo regular vascongado del dialecto vizcaino.

San Sebastian: Imprenta de Ignacio Ramon Baroja, 1848.

X, 169, (1) orr.; 25,5 x 19 zm.

120 • 100**ZUBIAUR Y AYZAGA, Manuel**

Arithmetica práctica, para instruir la jubentud.

Bilbao: Antonio de Zafra, 1718

7, 408 orr.; 14,5 x 9 zm.